

117565

Vår generasjon opplever et tideverv som ikke alene karakteriseres av en gigantisk kamp på militære fronter, men hvor samtidig også et annet oppgjør finner sted, et oppgjør mellom en gammel og en ny tids syn på tilværelsen og formene for folkenes liv, ^{et} oppgjør mellom en kultur inspirert av de jødiske folk og vestens nordisk-germanske kultur. I denne kampen - som har grepet om seg til hele den siviliserte verden - er det ene folk etter det annet revet med. Det spilles høyt om de små nasjoners skjebne og de små folk tumler som kasteballer i stormaktsgruppenes kamp på liv og død. Har de motstandskraft og et våkent syn på utviklingen, har de også muligheter for å kunne leve videre. Mangler de disse egenskaper, vil de uvegerlig gå til grunne og utslettes for generasjoner, ja, kanskje for alltid.

I slike tider stilles de største krav til et folk og dets styre. Det gjelder å finne et grunnlag å bygge nasjonenes eksistens og fortsatte liv på, et grunnlag som ikke rokkes av ytre påvirkning og indre rystelser. Et slikt grunnlag har ethvert folk i sin nasjonale egenart, i sine historiske tradisjoner og sine kulturelle overleveringer; kort sagt, i selve grunnlaget for sin nasjonale eksistens.

Mens store deler av det norske folk, i en årrekke under inntrykk av fremmed påvirkning og avhengighetsforhold til andre, har mistet forståelsen for disse grunnleggende kjennsegner og har fjernet seg mer og mer fra den linje som representerer den nasjonale norske i vår kultur, og dermed fra grunnlaget for sitt eget nasjonale liv, har Nasjonal Samling i alle år vært klar over denne grunnbetingelse for den norske nasjon og det norske folk. Således heter det in innledningen til Nasjonal Samlings program:

"Lik alle andre folkesamfunn som vil berge seg fra en alvorlig krise og gjenfødes, må også det norske samfunn hente nytt liv fra det nasjonale grunnlag som det er bygget på."

De som har fulgt med i utviklingen etter at Nasjonal Samling kom til regjeringsmakten, vil ha kunnet konstatere at bevegelsen i alt sitt arbeid på det kulturelle område har søkt å holde seg disse grunnleggende betraktninger for øyet og handlet deretter. Vi har ikke bare vært klar over at vi måtte fjerne oss fra den fremmedpåvirkning som brøt ned hele vårt kulturliv før 1940, men vi har også vært klar over hvilken betydning snart 5 års okkupasjon av vårt land har når det gjelder påvirkningen av vår kultur og dens videre utvikling, og vi har i ett og alt søkt å hevde et klart norsk standpunkt ut fra den erkjennelse at vårt bidrag til det nye Europa ~~bare kan~~ bli verdifullt og stort hvis vi får anledning til å utvikle vår nasjonale egenart nettopp på det kulturelle område og derigjennom kunde frambringe virkelige positive verdier som hele det nye Europa vil kunne nyttiggjøre seg.

Våre bestrebelser på det kulturelle livs område har ikke noen gang tilsiktet å bringe politikk inn i kulturlivet, men tvertimot søkt å holde politikken utenfor. Overalt hvor krigen har rast, har Europas kultur lidt umistelige tap, og vi er styrket i vår tro på at vi - ikke minst på det kulturelle område - er i stand til å hevde oss utmerket selv uten å behøve noen tilførsler fra andre. Vi har nemlig fått et lite inntrykk av hva kulturtilførsler fra de såkalte Allierte betyr. Det er riktignok så at den store kulturbærer i øst - Stalin - har latt endel av de kirker som tidligere var omdannet til filmteatre og offentlige hus, ominnrede til kirkelige handlinger igjen, men allikevel: gravene i Katyn og beretningene om bolsjevikenes ~~kann~~ behandling av befolkningen i de områder de besetter, er fremdeles dominerende. Amerikanernes bidrag til Europas kultur har vært bortføring av visse uerstattelige kulturverdier, f.eks. fra sør-Italia, i rent spekulasjonsøyemed. Rasemessig sett vil vel amerikanernes innslag i denne krigen kunde merkes på en formørkning i hudfargen innenfor visse folk i løpet av noen år. Ruinhauger rundt om i Europa der det tidligere sto kulturminnesmerker like fra den grå oldtid og middelalder, er nye monumenter over de bidrag som de allierte kulturbærere har gitt Europa.

De som bevisst eller ubevisst motarbeider den nye tid her heime, har på forskjellig vis også gitt sine bidrag til denne utvikling. Jeg ser her bort fra de rent materielle ting som ildspåsettelse i teatrene og anslag mot universitet og høyskoler, men jeg tenker særlig på motstandernes iherdige bestrebelser på å boykotte hele det norske kulturliv. En rekke kunstnere har både før krigen og etter krigen funnet sin plass i Nasjonal Samlings rekke. At disse ble rammet kan vel ut fra motstandernes synspunkt være forklarlig, men idag er det ikke lenger bare dem det går ut over. Idag har en såkallt "heimefront" truffet bestemmelser som - hvis de ble gjennomført - vilde legge praktisk talt hele vårt kulturliv øde.

Når det gjelder litteratur så er det en kjent sak at noen av våre forlag ikke har ønsket å utgi nye bøker selv om de skulde forefinnes i manuskript i forleggerens skrivebordskuff, fordi det nye styre ikke skal ha den triumf at det skrives bøker i en tid som denne. Andre forlag har ikke villet innstille sin virksomhet, men har bestrebet seg på å skape nye ting også i denne vanskelige tiden, men ifølge det illegale skrift "Londonnytt" er disse forlag kommet på svartelisten.

I nevnte avis står å lese :

"Følgende forlag er boykottet og ingen må kjøpe bøker mer med disse firmaers navn uansett bokenes innhold",

og så nevnes navnene på disse forskjellige forlag, og så heter det videre:

"X-forlag er nazistisk ledet. Nye bøker fra X-forlag er boykottet.

Y-forlag fikk i sommer en nazistisk konsulent. Dermed er Y's nye bøker boykottet."

Imot denne negative virksomhet står den nye tids bestrebelser på å støtte vårt litterære liv.

Statens forfatterstipendium er under den nasjonale norske regjering fordoblet. Det er dertil opprettet en statens litteraturpris. Bidragene til folkeboksamlingene er betraktelig øket og det er opprettet et norsk og nordisk institutt for sprogforskning.

Når det gjelder musikklivet så heter det i den samme illegale avis :

"Ingen god norsk kunstner gir idag offentlige konserter. Han opptrer ikke som solist ved orkesterkonserter. Publikum går ikke på solistkonserter. Publikum skal ikke gå på X selvkaps konserter. Heller ikke abonnementskonserter. Dette er en parole. Den kan ikke diskuteres, bare følges. Det advares mot alle forsøk på å skape forvirring."

Imot dette syn står det nye riksstyres med tiltak som går ut på å støtte norsk musikkliv. Det ^{skal} ~~er~~ opprette et musikkakademi. Det er sørget for at landets fremste orkestre får sikret sin eksistens gjennom statens bidrag og kontrakter med offentlige institusjoner. Det er gitt store bidrag til arbeid med norsk folke-musikk og det offentlige har sørget for at vår største tonedikter ble hedret på en verdig måte under medvirken av de fremste kunstnere vårt land har til tross for de streikeparoler som var utgått.

I landets hovedstad finnes det imidlertid en gruppe plutokrater som i rent politisk demonstrasjonsøyemed har forsøkt å danne en privat forening av stort omfang som avvikler konserter. Her nyter disse "forstå-seg-påere" musikk av terroriserte kunstnere, ikke for å nyte musikken i og for seg, men for derigjennom å kunne demonstrere sin heltemodige, nasjonale innsats og kunne fortelle sine medkapitalister at slik demonstrerte jeg og slik bidro jeg til vårt lands kulturliv. At disse tilstelninger kun ~~kan~~ besøkes av de bedre bemidlede, ^{er en selvstendig} ~~framgår av de billettpriser som holdes og den medlemskontingent som er i foreningen.~~ Dette er typisk for det sneversyn som disse mennesker representerer også på det sosiale område og står stikk i strid med Nasjonal Samlings innstilling som går ut på at kunsten også skal gjøres tilgjengelig for den alminnelige mann og som vil framgå av de tiltak som myndighetene har gjort i så måte. Planen med et riksteater er et ledd i dette syn. Turneer som myndighetene har sendt ut er et arbeid i samme retning. Innspillingen av kulturfilmer muliggjør at Norge blir kjent for alle nordmenn o.s.v.

Også på filmens område har man forsøkt å drepe ethvert initiativ i nasjonal retning. Norske og tyske filmer skulde man forsøke å boykotte. Dette har imidlertid mislykkes og hva skulde også hensikten være med å sabo-

tere foretagender som utelukkende skaper goder for hele Norges kulturliv? Det er nemlig slik at det nye styre har sikret en økonomisk basis for en filmproduksjon og filmnæring ved at de avgifter som tidligere i stor utstrekning gikk til utlandet, idag blir i Norge til støtte av norsk film, og norske filmskuespillere har aldri hatt bedre betingelser enn de har idag. Det samme kan sies om de norske teatrenes skuespillere. De statsunderstøttede teatre har man også forsøkt å boykotte og man har forsøkt å skremme framtrédende kunstnere fra fortsatt å yte sin kunst ved våre nasjonale scener. Ved disse scener har heller aldri tidligere ^{av og} skuespillere og talenter fått slike sjangser som under den noværende ledelse. På filmens og teatrets område er det også startet skoler som skal utdanne nye emner for teater- og filmvirksomhet. Konklusjonen på motstandernes innstilling i denne tiden er denne:

"Les ikke bøker. Undgå landets aviser.
Vær varsom med tidsskrifter. Gå ikke i teater.
Se ikke på filmer. Sky alle konserter.
Lukk dere inne i åndelig mørke. Steng dere
ute fra enhver omgang med det levende liv.
Bli idioter."

Imot dette står Nasjonal Samling med Kulturministerens ord fra det siste Kulturring:

"Til alle dem som vil gjøre en ærlig innsats for norsk kultur, rekker vi hånden til samarbeid."

Istedetfor å nedlegge all~~e~~ kulturell virksomhet, så støtter Nasjonal Samling alle tiltak som kan virke til fremme av norsk kultur. Utenom de allerede nevnte ting har myndighetene, gjennom lover og forordninger, lagt grunnlaget for en rik kulturell vekst.

Det er gitt en lov om bevaring av nasjonale minnesmerker, ^{og} om bondehus. Det er instituert nye kunstnergasjer, musikere er hjulpet, pressen har gjennomgått en rasjonalisering som riktignok takket være krigen krigen og papiersituasjonen har vært temmelig radikal, men som dog har sikret landets aviser et ^{støttet} økonomisk grunnlag. Unge kunstnere har fått stipendier, en nasjonal høyskole er opprettet hvor norsk ungdom skal få utvikle seg på et nasjonalt grunnlag. Staten har opprettet en kulturpris som utdeles til kulturpersonligheter for særlig framragende innsats. Det er opp-

rettet et sprogakademi som skal ta seg av vårt skrift-
sprog. Nasjonale eiendommer som Nationaltheatret og
Nasjonalgalleriet er oppusset, noe som sjelden er hendt
før i disse 2 institusjoners liv. Det støv som har
hvilt over disse institusjoner, har den nye tid fjer-
net, og den støvlegning av hele det norske kulturliv
som våre forblinnede motstandere idag forsøker, har vi
også sett det som vår oppgave å motvirke.

Hvilken linje er så riktig ? Vår eller våre mot-
standeres ? Er det riktig det syn som kommer fram i
et illegalt skriv fra heimefronten vedrørende National-
theatret der det heter "at Nationaltheatret som en av
de første representanter for vårt kulturliv helt svik-
tes av vårt publikum, har selvfølgelig vært en bitter
pille å svelge for de "høye herrer". De har da også
drevet et intenst arbeid for å få boykotten veltet,
men heldigvis forgjeves." Eller er det riktig som
Nationaltheatrets ledelse har forsøkt i denne vanskelig
tiden, å gi publikum den mest verdifulle scenekunst
og sine skuespillere de best mulige vilkår ?
Er det virkelig en triumf for norsk kulturliv av idag
at man lar seg terrorisere vekk fra landets første
nasjonale scene, og er det en komplimang for disse
åndslivets sabotører at stykker av Ibsen og Bjørnson
påkaller liten oppmerksomhet på vår nasjonale scene,
mens likegyldige og litterært sett mer enn mindrever-
dige stykker går for fulle hus fordi at de samme ånds-
sabotører og deres disipler på denne måte ynder å de-
monstrere og hylde sine terroriserte skuespillere
fordi de av og til kan innpasse en replikk av tvetydig
art ? Demonstrerer ikke de samme åndshøyheter dermed
sitt totale åndelige og kulturelle lavmål ?

"På musikkfronten gjelder det kampen for vår ånde-
lige selvstendighet," heter det i et annet illegalt
skriv. Er det riktig at denne åndelige selvstendighet
gir seg slike utslag at kunstnere og kunstneres verker
skal saboteres og at det skal øves terror overfor
kunstnere som ønsker å utvikle sin kunst videre ?
Hører ikke Christian Sinding med til den norske musikk-
fronten ? Og hører ikke Knut Hamsun med til den norske
litterære fronten ? Hvem er det som er på rett spor ?

De som søker å bevare disse kunstneres verker, eller som demonstrerer sin „åndelige selvstendighet“ ved å sende dem deres verker tilbake i makulert tilstand? Vi i Nasjonal Samling kan - når det gjelder vår innstilling overfor de kulturelle spørsmål - møte for historiens domstol i den sikre forvissning at vi også her har handlet rett. I et illegalt skriv til skuespillerne heter det fornylig :

"Det kommer tider etter disse. Da skal kunsten igjen folde seg ut i full frihet. Da skal norsk teater gjenreises i sin fulle glans og våre skuespillere ta fatt igjen der de slapp i film og kringkasting."

Vi er ganske enig. Det kommer en tid da norsk kultur igjen skal folde seg ut i full blomst. Men grunnlaget for en slik utfoldelse skapes ikke gjennom kapitalistiske musikkforeninger, av åndsterroriserte kunstnere eller av såkalte åndsaristokrater som har trukket nialuen så langt ned i pannen at den dekker for synet. Betingelsene for en slik utfoldelse ligger i at vår kultur henter nytt liv fra det nasjonale grunnlag som har skapt den og at staten legger alt til rette for å stimulere og utvikle de enkelte kunstnere og sørge for å fjerne de fremmedartede vekster som har holdt på å kvæle vår nasjonale kultur. Det er dette Nasjonal Samling har forsøkt i disse siste ~~årene~~ årene, og hvis ikke de riktige syn skal klare å fortrenge vår tids åndelige mørkemenn, så er norsk kultur noe som var og som ikke kan leve videre.